

עין משפט
גור מצוה

למ:

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

מסורת הש"ס

(6) שביעית פ"ט מ"א,
(7) ר"ה ד': קדושין כ':
בבב"ב פ"ב מ"א, (8) וע"ה
מס' קדושין כ': ד"ה
אחרון; (9) ז"ל דל"ה,

תורה אור השלם

1. ויזמן ליהם המלך דבר
יום ביטום מלך כג המלך
ומיין משקיו ולגדלם
שנים שלוש ומקצתם
יעמדו לפני המלך.
דניאל א ה

הנהגות הב"ח

(6) תוב' ד"ה ב"ח דמון
וכי' ממל' אתה אומר
תתנה;

לענין רש"י

רד"א, פי"ג (צמח).
הנפלי"ש (דפרי"ש).
המזין (צמח, ברומיו).
אורלי"ש (אורישיל"ש).
המצרי"ש (צמח).
אישפ"ר"ש.
אשפ"ר"ש.
פולפ"ר"ש (פולפ"ר).
רגלה, חללונת (עשב כר).
אליג'ר"א, כוסב.
קריש"ר"ן, שוליס.
אפ"ר"א, כרס.
אור"ג"א, אור"ה (צמח).

מוסף רש"י

אתרוג שוה לאילן
בג' דרכים. עולה ונשני
טהב כי כאלו ולענין
שביעית הילכן כפירוש
אחר המטה כאלו ולא
אחר לקטת כירק (נדושי)
(ג) א': שיה לאילן ילק
אחר המטה לענין ערלה
ורכטי ושביעית (ד"ה ז"י).

וכא. חזר זה ואוכל אותם הפירות בקדושת שביעית אכילה ושמייה
וכינה והדלקת הגר שהן הנאות המותרות כהן כדמפרש במס' שביעית
(פ"ח מ"ג): "בד"א. דמון ג' סעודות מיהא מותרים בלוקח מן המופקר
שראה חזר זה שמתקטו פירות הללו כשדה המופקר שאין ע"ה זה
שומרו האילן ולא ראינוהו חסוד מותר

ובא ואוכלן בקדושת שביעית "בד"א בלוקח
מן המופקר אבל בלוקח מן המושומר אפילו
בכחצי איסר אסור מתיב רב ששת ומן
המופקר ג' סעודות ותו לא ורמינהו י' הפיגם
(ה) והירבוזין והשיטים וחללונות והכוסבר
שבהרים והכרפס שבנהרות והגרגיר של
אפר פטורין מן המעשר וניקחין מכל אדם
בשביעית לפי שאין כיוצא בהן נשמר הוא
מותיב לה והוא מפרק לה 'בכדי וכן שנו וכן
אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בכדי מן
שנו מאי משמע דהאי מן לישנא דמוזני הוא
הכתוב ויזמן להם המלך וגו' אי הכי לולב
נמי לולב בר ששית הנכנס לשביעית הוא אי
הכי אתרוג נמי בת ששית הנכנסת לשביעית
היא אתרוג בתר לקיטת אולינן והא בין ר"ג ובין
ר' אליעזר לענין שביעית אתרוג בתר הנמטה
אולינן דתנן 'אתרוג שוה לאילן בג' דרכים
ילוקח בדרך אחד שוה לאילן בג' דרכים
ילעולה ולרבעי ולשביעית ולירק בדרך אחד
שבשעת

אין לו חלק ומחלה עמך בדבר שאין לו חלק ומחלה עמך ויעול מעשרותיו
לא הפקר לקט שכחה ופאה שיש לו חלק עמך; וניקחין מכל אדם
בשביעית. ואף על גב דשביעית נהגה במופקרים מפני שאין כיוצא
בהן נשמר והוה ליה לוקח מן המופקר ואף על גב דלא ידעינן ביה
כדאף דודאי הפקיר מחוקינא ליה כהכי דאין דרך לשומרן לפיק
מוסרין לו דמיהן ולא חשדינן ליה שיזינעם לנסויה אלמא כיוצא
מן המופקר מסרין טובא דהא ונקחין קמי משמע אפי' טובא: **בכדי**
מן. נכדי מונומינו שני דנקחין והיינו שלש סעודות: **ויזמן להם המלך.**
לכדי סעודה משעתיה קרא דניחאל (א) ויזמן המלך ויפרנס המלך:
אי הכי. דאין מוסרין דמי שביעית לעם הארץ לולב נמי לא מוזני
מיניה שאף כי טוהג שביעית וטעמא מפרס לקמן: ומשני **לולב בר**
ששית הנכנס לשביעית הוא. דעל כרחק בחמשה עשר יום שמרש
השנה עד החג לא גדל וקיימא לן אילן בתר חמשה אולינן ביה במסכת
ראש השנה (דף ק"ג): **אתרוג כתר לקיטת אולינן.** דחלוק משאר אילנות
ודעו כירק שכלו בו בתר לקיטת משום דגדל על כל מים כדאמרין
ב"ה (דף י"ד): ומבואר ואילנות גדלין על מי גשמים ואתרוג גדל על
כל מים משקין אותו ממיד כירק כדאמרין בפ"ק דקדושין (דף ק"ג):
בין לרא' בין לר"ג. דאפליגו באתרוג לענין מעשר מורו לענין
שביעית דבתר חמשה אולינן ביה: **לערלה.** שנהג בו כאלו וכן
רבעי טוהג בו: **ולשביעית.** דאולינן ביה לענין שביעית בתר חמשה:
שבשעת

מיהא לאכילה שרי דאי אסירי וכי דרך לקטו דבר האסור ומיהו קשה דרישא דקרא דריש ליה התם לאסור אכילה דקמי רישא את ספית
קליקן לא תקיור מכלן סמכין על הספחים שהן אסורין ועוד כדולה סיפא דתאניה של שביעית סתם משנה היא פרק ח' (מ"ח) משמע דבסכת
שביעית אירי שדרך להפקיר אע"ג דבגמרא דירושלמי מיימי עלה כולה דרשא דתורת כהנים: **לרבעי.** הך משנה אמרש כמאן דאמרש נטע
רבעי בפרק כ"ד מצרין (דף ק"ג): **ולשביעית.** ירק נמי אית ביה שביעית אלמא מפרש בירושלמי פרק ג' דביטורים כגון אתרוג בת
ששית הנכנסת לשביעית הרי היא לבעלים כאלו בתר חמשה ואלא כירק דבתר לקיטת והא דלא תנא שוה לאילן לענין כלאים (ז) ולא) הוי כלא
הכנס מה שאין כן בירק ולענין דר"ה שלו שבת כאלו אע"ג דלאחר לקיטתו ועשורו כירק ומ"מ ר"ה שלו שבט כאלו כדאמרין פ"ק דר"ה (דף
י: ועס) דלא תנא אלמא מירי דבהא אולינן בתר חמשה ובהא אולינן בתר לקיטת וה"מ ואמאי לא אולינן באתרוג בתר לקיטת לכל דבר כיון דגדל על
כל מים כירק דהכי משמע פ"ק דר"ה (ג"ו עס) באספך מנגרן ומיקבך מה גרין ויקב שהן גדלין על רוב מים ומתעשרין על שנה שעברה ילאו
ירקות שגדליים על כל מים מתעשרין לשנה הבאה ואע"ג דמעשר ירק דרכן מ"מ לענין שביעית דאורייתא דרשא גמורה היא וי"ל משום דדרשין
פ"ק דר"ה (דף י: ג) גבי ערלה פעמים שביעית ואסורים משום ערלה וה"מ דהכא משמע דאולינן כירק בתר לקיטת לענין שביעית ובמסכת
שביעית (פ"ט מ"ה) תנן כל הספחים מותרין חוץ מספוחי כרוב ופירשו שם ע"פ הירושלמי דאירי כספוחי ששית הנכנסין לשביעית ומותרל
בהי היא דפ' מקום שנהגו (דף נ"ג) ועס) דתניא איפכא אסורין חוץ מספוחי כרוב וגראה לפרש דהא דאולינן כירק בתר לקיטת היינו בשלא
נגמר גדולם בששית אבל נגמר גדולם בששית שרו בין לר"ע דרש שגדליים על רוב מים בין לר' יוסי הגלילי דרש שגדליים על מי שנה
שעברה פ"ק דר"ה (דף י"ד) מידי דהוה אלגלים הסריסים דהתם שמע מהם מים ל' יום לפני ראש השנה דאפילו מאן דפליג התם הכא מודה
דלר"י הגלילי כיון דנגמר גדולם ומלא גדיליים על מי שנה שעברה ומו לא גדלי על מי שנה הבאה ולר"ע נמי כיון דמו לא גדלי על כל
מים ילא מתורת ירקות הגדלים על כל מים כדאמרין בירושלמי גבי גללים הסריסים פ"ב דשביעית אמר ר' מנא מכיון שמע מהן מים שלשים
יום לפני ר"ה נשאו ומתעשרין לשעבר וכן נראה לגבי אור דמותן כ"ה פ"ק (דף י"ג) דיבב להו שמואל דין ירק
דבתר לקיטת וקאמר הכל הולך אחר גמר פרי עיקר אלמא גמר פרי עיקר אלמא דנקט בכל דוכתי לקיטת משום דדרך ללקט בגמרי פרי והבטו גמר
פריים ביחד אלמא שאין מתייבשין ביחד כדאמרין דעשויה פריים פריים ומיהו קשה מאתרוג דאמרין פרק קמא דר"ה (דף י"ד) באתרוג
שמענו פירותיה קודם חמשה עשר דאיך שבט ונקט באחד בשבט ומשמע משום דמספקא ליה אי אולינן באתרוג בתר חמשה כ"י
אליעזר

בד"א דמון שלם מיהא מוסרין בלוקח מן ההפקר שראה חזר
זה שמתקטו פירות הללו כשדה המופקר שאין ע"ה זה
שומרו האילן ולא ראינוהו חסוד מותר למסור לו מעט אבל לא הרבה
שלא תהא עינו זרה להניטין אבל בלוקח מן המושומר שהשדה זו מקוד
משומר נגדל ופתח נעלם זה נחמד

לענין שאינו מפקירן שאמרה תורה
תשמנה ונטשתה ואלכו אכיוני עמך
והערמה היא שמוכרן על יד ק פי'
בקונט' ולא יתכן פי' זה לפי מה
שפירשנו בשם ר"ת פ"ב דמנובות
(דף ק"ד) ועס) גבי שלי חסד ושל חברי
יכן לקטת ע"ה אינו חסוד אל"כ
יודע ביה שהוא חסוד ואי נודאי חסוד
מייהי הכא א"כ מן המופקר נמי לימסר
הפיגס וכי' וכל הני דחשיב התם ואומר
ר"ת דפירות מן המושומר אסורין
כדדרש' בת"כ ואת ענבי מיריך לא
בגלור מן המופקר אתה בזר ואי אתה
בזר מן המושומר דזוירין משמע דזר
מהן בני אדם וכן פי' בקונט' בשם
רבותי כסוף בימות (דף קכ"ג) גבי
נכרי שהיה מוכר פירות בשוק ואמר
פירות הללו של ערלה הם של נטע
רבעי הם של עוקה הם לא אמר ולא
ללוס לא נמכין זה אלמא להשכיח מקחו
לומרם של עוקה מפרשם מעוקב וגר
סביב לו והיא שביעית והקשה שם
בקונטרס על פירושם מה איסור יש
כאן אם עבר זמן הבעור לא שנה מן
אסור וקודם הזמן אלו ואלו מותרין ופירש שם דעוקה עיר שנארכ
ישראל ופירותיה משוכחים ואם היה עובד כוכבים זה בחולה לארץ
ומשכן ואומר מעוקה הן אין מושפין לדבריו לענין שביעית דאין טוהגין
בתו"ל דאמרין עמון ומאכס מעשרים ענין שביעית ואלענין שלא
לעשר עליהן מפירות חו"ל משום מן הפטור על החיוב ופירוש ראשון נראה
לר"ת דמן המושומר אסורים דפרשית עוקה לשון ועוקה ויקבלו
(ישעיה ה) כמו בית יעקב היתה נקראת דתנן פרק ב' דר"ה (דף ק"ג):
ולהשכיח מקחו אומר כל זה דפירות של ילדה טובים משל וקנה ופירות
הפדור השמור טובים משל הפקר שד הכל ממשמשים בהן וקשו להו
דיים וגם ממהרים ללקטם קודם שישולם והא דקאמר הכא אפי' כחאי
איסר אסור היינו משום דאסירי באכילה ושומרי ספוחים שביעית דפ'
הבית והעליה (ב"מ דף ק"ח) לא שומרים מן האכילה דלא היו לריבין
לשומרם מניי אדם דמאליהם היו פורשים כשהיו יודעין שהן לזוך
העומר ולא היו שומרין אותם אלמא מבהמה היה ועוף ומיהו קשה
לר"ת דלא אסר בת"כ מן המושומר אלמא כצ"ה כדרך הבגורים אבל ע"י
שינו שרי דקמתי סיפא מכאן (ה) אמרו תאנה של שביעית אין קוללן
אותה במוקף אבל קולא בתרבי אין דורכין ענבים בתר אבל דורך הוא
צעריה אין עושין ויחסי כדו וקוטב אבל כותש הוא ומכניס לבדיה
ואתן המושומר קאי ועוד דמשמעתי משמע דלא אסר מן המושומר
אפילו כחאי איסר אלמא לפי שמוסר דמי שביעית לחסוד אבל פירות

מיהא לאכילה שרי דאי אסירי וכי דרך לקטו דבר האסור ומיהו קשה דרישא דקרא דריש ליה התם לאסור אכילה דקמי רישא את ספית
קליקן לא תקיור מכלן סמכין על הספחים שהן אסורין ועוד כדולה סיפא דתאניה של שביעית סתם משנה היא פרק ח' (מ"ח) משמע דבסכת
שביעית אירי שדרך להפקיר אע"ג דבגמרא דירושלמי מיימי עלה כולה דרשא דתורת כהנים: **לרבעי.** הך משנה אמרש כמאן דאמרש נטע
רבעי בפרק כ"ד מצרין (דף ק"ג): **ולשביעית.** ירק נמי אית ביה שביעית אלמא מפרש בירושלמי פרק ג' דביטורים כגון אתרוג בת
ששית הנכנסת לשביעית הרי היא לבעלים כאלו בתר חמשה ואלא כירק דבתר לקיטת והא דלא תנא שוה לאילן לענין כלאים (ז) ולא) הוי כלא
הכנס מה שאין כן בירק ולענין דר"ה שלו שבת כאלו אע"ג דלאחר לקיטתו ועשורו כירק ומ"מ ר"ה שלו שבט כאלו כדאמרין פ"ק דר"ה (דף
י: ועס) דלא תנא אלמא מירי דבהא אולינן בתר חמשה ובהא אולינן בתר לקיטת וה"מ ואמאי לא אולינן באתרוג בתר לקיטת לכל דבר כיון דגדל על
כל מים כירק דהכי משמע פ"ק דר"ה (ג"ו עס) באספך מנגרן ומיקבך מה גרין ויקב שהן גדלין על רוב מים ומתעשרין על שנה שעברה ילאו
ירקות שגדליים על כל מים מתעשרין לשנה הבאה ואע"ג דמעשר ירק דרכן מ"מ לענין שביעית דאורייתא דרשא גמורה היא וי"ל משום דדרשין
פ"ק דר"ה (דף י: ג) גבי ערלה פעמים שביעית ואסורים משום ערלה וה"מ דהכא משמע דאולינן כירק בתר לקיטת לענין שביעית ובמסכת
שביעית (פ"ט מ"ה) תנן כל הספחים מותרין חוץ מספוחי כרוב ופירשו שם ע"פ הירושלמי דאירי כספוחי ששית הנכנסין לשביעית ומותרל
בהי היא דפ' מקום שנהגו (דף נ"ג) ועס) דתניא איפכא אסורין חוץ מספוחי כרוב וגראה לפרש דהא דאולינן כירק בתר לקיטת היינו בשלא
נגמר גדולם בששית אבל נגמר גדולם בששית שרו בין לר"ע דרש שגדליים על רוב מים בין לר' יוסי הגלילי דרש שגדליים על מי שנה
שעברה פ"ק דר"ה (דף י"ד) מידי דהוה אלגלים הסריסים דהתם שמע מהם מים ל' יום לפני ראש השנה דאפילו מאן דפליג התם הכא מודה
דלר"י הגלילי כיון דנגמר גדולם ומלא גדיליים על מי שנה שעברה ומו לא גדלי על מי שנה הבאה ולר"ע נמי כיון דמו לא גדלי על כל
מים ילא מתורת ירקות הגדלים על כל מים כדאמרין בירושלמי גבי גללים הסריסים פ"ב דשביעית אמר ר' מנא מכיון שמע מהן מים שלשים
יום לפני ר"ה נשאו ומתעשרין לשעבר וכן נראה לגבי אור דמותן כ"ה פ"ק (דף י"ג) דיבב להו שמואל דין ירק
דבתר לקיטת וקאמר הכל הולך אחר גמר פרי עיקר אלמא גמר פרי עיקר אלמא דנקט בכל דוכתי לקיטת משום דדרך ללקט בגמרי פרי והבטו גמר
פריים ביחד אלמא שאין מתייבשין ביחד כדאמרין דעשויה פריים פריים ומיהו קשה מאתרוג דאמרין פרק קמא דר"ה (דף י"ד) באתרוג
שמענו פירותיה קודם חמשה עשר דאיך שבט ונקט באחד בשבט ומשמע משום דמספקא ליה אי אולינן באתרוג בתר חמשה כ"י
אליעזר

מיהא לאכילה שרי דאי אסירי וכי דרך לקטו דבר האסור ומיהו קשה דרישא דקרא דריש ליה התם לאסור אכילה דקמי רישא את ספית
קליקן לא תקיור מכלן סמכין על הספחים שהן אסורין ועוד כדולה סיפא דתאניה של שביעית סתם משנה היא פרק ח' (מ"ח) משמע דבסכת
שביעית אירי שדרך להפקיר אע"ג דבגמרא דירושלמי מיימי עלה כולה דרשא דתורת כהנים: **לרבעי.** הך משנה אמרש כמאן דאמרש נטע
רבעי בפרק כ"ד מצרין (דף ק"ג): **ולשביעית.** ירק נמי אית ביה שביעית אלמא מפרש בירושלמי פרק ג' דביטורים כגון אתרוג בת
ששית הנכנסת לשביעית הרי היא לבעלים כאלו בתר חמשה ואלא כירק דבתר לקיטת והא דלא תנא שוה לאילן לענין כלאים (ז) ולא) הוי כלא
הכנס מה שאין כן בירק ולענין דר"ה שלו שבת כאלו אע"ג דלאחר לקיטתו ועשורו כירק ומ"מ ר"ה שלו שבט כאלו כדאמרין פ"ק דר"ה (דף
י: ועס) דלא תנא אלמא מירי דבהא אולינן בתר חמשה ובהא אולינן בתר לקיטת וה"מ ואמאי לא אולינן באתרוג בתר לקיטת לכל דבר כיון דגדל על
כל מים כירק דהכי משמע פ"ק דר"ה (ג"ו עס) באספך מנגרן ומיקבך מה גרין ויקב שהן גדלין על רוב מים ומתעשרין על שנה שעברה ילאו
ירקות שגדליים על כל מים מתעשרין לשנה הבאה ואע"ג דמעשר ירק דרכן מ"מ לענין שביעית דאורייתא דרשא גמורה היא וי"ל משום דדרשין
פ"ק דר"ה (דף י: ג) גבי ערלה פעמים שביעית ואסורים משום ערלה וה"מ דהכא משמע דאולינן כירק בתר לקיטת לענין שביעית ובמסכת
שביעית (פ"ט מ"ה) תנן כל הספחים מותרין חוץ מספוחי כרוב ופירשו שם ע"פ הירושלמי דאירי כספוחי ששית הנכנסין לשביעית ומותרל
בהי היא דפ' מקום שנהגו (דף נ"ג) ועס) דתניא איפכא אסורין חוץ מספוחי כרוב וגראה לפרש דהא דאולינן כירק בתר לקיטת היינו בשלא
נגמר גדולם בששית אבל נגמר גדולם בששית שרו בין לר"ע דרש שגדליים על רוב מים בין לר' יוסי הגלילי דרש שגדליים על מי שנה
שעברה פ"ק דר"ה (דף י"ד) מידי דהוה אלגלים הסריסים דהתם שמע מהם מים ל' יום לפני ראש השנה דאפילו מאן דפליג התם הכא מודה
דלר"י הגלילי כיון דנגמר גדולם ומלא גדיליים על מי שנה שעברה ומו לא גדלי על מי שנה הבאה ולר"ע נמי כיון דמו לא גדלי על כל
מים ילא מתורת ירקות הגדלים על כל מים כדאמרין בירושלמי גבי גללים הסריסים פ"ב דשביעית אמר ר' מנא מכיון שמע מהן מים שלשים
יום לפני ר"ה נשאו ומתעשרין לשעבר וכן נראה לגבי אור דמותן כ"ה פ"ק (דף י"ג) דיבב להו שמואל דין ירק
דבתר לקיטת וקאמר הכל הולך אחר גמר פרי עיקר אלמא גמר פרי עיקר אלמא דנקט בכל דוכתי לקיטת משום דדרך ללקט בגמרי פרי והבטו גמר
פריים ביחד אלמא שאין מתייבשין ביחד כדאמרין דעשויה פריים פריים ומיהו קשה מאתרוג דאמרין פרק קמא דר"ה (דף י"ד) באתרוג
שמענו פירותיה קודם חמשה עשר דאיך שבט ונקט באחד בשבט ומשמע משום דמספקא ליה אי אולינן באתרוג בתר חמשה כ"י
אליעזר